מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את 6 צעדי הבלש לבדיקת מידע ברשת
- לתרגל זיהוי סימנים מחשידים בכותרות ותמונות
- לפתח הרגל של עצירה ובדיקה לפני שיתוף

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – הבנת הנושא

1. ב – מידע שקרי שמוצג כאילו הוא חדשות אמיתיות
2. ב – לא, דעה היא דעה ולא עובדה מזויפת
3. ב – הודעה שגורמת לרגש חזק - זה הרגע לעצור ולבדוק
4. ב – כי ייתכן שזו ידיעה ישנה שמשותפת מחדש כאילו חדשה
5. ב – אם הכתבה עצמה אומרת את מה שהכותרת הבטיחה
6. ב – כדי לדחוף אותם לשתף מהר בלי לבדוק

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – בלש אמת צריך לדעת לעצור ולבדוק, לא לדעת הכול
2. נכון – זו בדיוק הבעיה של 'תמונה מחוץ להקשר'
3. לא נכון – חשוב להצליב מול מקורות אחרים ואמינים
4. לא נכון – רגש חזק הוא דווקא סימן לעצור ולבדוק
5. נכון – זה בדיוק צעד המקור בצ'קליסט

חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

1. שקרי
2. הפוך
3. רגש
4. אחרים
5. דעה

חלק ד' – התאימו בין הצעד להסבר שלו

- 1 – ה (מי פרסם את ההודעה - יש שם ואתר רשמי?)
- 2 – ו (מתי קרה האירוע - אולי זו ידיעה ישנה?)
- 3 – א (האם הכתבה אומרת את מה שהכותרת הבטיחה?)
- 4 – ב (האם התמונה באמת מהאירוע הזה?)
- 5 – ד (האם מנסים להפחיד או לדחוף לשתף מהר?)
- 6 – ג (האם מקורות אחרים ואמינים מדווחים אותו דבר?)

חלק ה' – סדרו את 6 צעדי הבלש בסדר הנכון

1. בדיקת מקור - מי פרסם את ההודעה
2. בדיקת תאריך - מתי זה קרה
3. השוואת כותרת מול תוכן הכתבה
4. בדיקת התמונה והקשרה
5. שימת לב לרגש ובהלה בהודעה
6. הצלבת מידע מול מקורות אחרים

חלק ו' – כתיבה ומחשבה

1. ציפייה: לציין לפחות 3 מתוך 6 הצעדים - בדיקת מקור, תאריך, הקשר התמונה, הצלבה מול מקורות נוספים, והבנה שהרגש החזק הוא סימן אזהרה ולא סיבה למהר
2. ציפייה: הבחנה בין עובדה מזויפת לבין דעה לגיטימית, גם אם לא מסכימים איתה

כרטיס יציאה – מה לחפש

- ציון שני צעדים נכונים מתוך הרשימה
- הבנה שרגש חזק נועד לעיתים לדחוף לשיתוף בלי בדיקה
- הבנה שדעה היא עמדה ואילו פייק הוא עובדה מזויפת

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח בדוגמת כותרת מהעיתון ולתרגל יחד את 6 הצעדים לפני העבודה העצמאית
- בחלק הפתוח מומלץ לעודד תלמידים לשתף דוגמה אמיתית שראו ברשת (בלי לציין שמות פרטיים)
- כדאי להדגיש שהמטרה היא פיתוח הרגל בדיקה, לא שינון יבש של הכללים

דף תרגול: בלשי האמת – זיהוי פייק ניוז

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בתקופת בחירות מתפשטות ברשתות הודעות רבות, חלקן נכונות וחלקן מטעות או מומצאות. בדף הזה נתרגל להיות בלשי אמת – לעצור ולבדוק לפני שמאמינים או משתפים.

1 חלק א' – הבנת הנושא

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מהו פייק ניוז?

א) כל ידיעה שלא מסכימים איתה ב) מידע שקרי שמוצג כאילו הוא חדשות אמיתיות

ג) כתבה ארוכה מדי ד) ידיעה ישנה

2. האם דעה שלא מסכימים איתה היא תמיד פייק ניוז?

א) כן, תמיד ב) לא, דעה היא דעה ולא עובדה מזויפת ג) רק אם היא עצובה ד) רק אם היא מצחיקה

3. מהו הכלל הזהב שמוזכר בדף?

א) לשתף מהר ככל האפשר ב) הודעה שגורמת לרגש חזק - זה הרגע לעצור ולבדוק

ג) להאמין לכל כתבה עם תמונה ד) לבדוק רק כותרות ארוכות

4. למה חשוב לבדוק תאריך של ידיעה?

א) כדי לדעת איזה יום בשבוע היה ב) כי ייתכן שזו ידיעה ישנה שמשותפת מחדש כאילו חדשה

ג) כדי לכתוב אותו בדוח ד) זה לא חשוב בכלל

5. מה בודקים בצעד 'כותרת מול תוכן'?

א) אם הכותרת צבעונית ב) אם הכתבה עצמה אומרת את מה שהכותרת הבטיחה

ג) אם הכותרת ארוכה ד) אם יש בכותרת מספרים

6. מדוע מנסים לפעמים ליצור תחושת פחד או בהלה בהודעה?

א) כדי לעזור לקוראים ב) כדי לדחוף אותם לשתף מהר בלי לבדוק ג) כדי לשפר את מצב הרוח

ד) אין לזה סיבה

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בלש אמת צריך לדעת הכול כדי לזהות פייק ניוז	☐	☐
2	תמונה יכולה להיות אמיתית אך לקוחה מאירוע אחר לגמרי	☐	☐
3	אם מקור אחד מדווח משהו, זה מספיק כדי להאמין בוודאות	☐	☐
4	הודעה שגורמת לרגש חזק כמו פחד או כעס היא תמיד אמינה יותר	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
5	בדיקת מקור כוללת שאלה האם יש שם, אתר רשמי או כתב מזוהה	☐	☐

3 חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. פייק ניוז הוא מידע _____ שמוצג כאילו הוא חדשות אמיתיות

2. כדי לבדוק אם תמונה מהאירוע הנכון אפשר להשתמש בחיפוש תמונה _____

3. כלל הזהב אומר שהודעה שגורמת ל _____ חזק היא רגע לעצור ולבדוק

4. צעד ההצלבה בודק אם מקורות _____ מדווחים אותו דבר

5. לא כל דבר שלא מסכימים איתו הוא פייק - דעה היא _____

4 חלק ד' – התאימו בין הצעד להסבר שלו

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מקור	___	**א.** האם הכתבה אומרת את מה שהכותרת הבטיחה?
2. תאריך	___	**ב.** האם התמונה באמת מהאירוע הזה?
3. כותרת מול תוכן	___	**ג.** האם מקורות אחרים ואמינים מדווחים אותו דבר?
4. תמונה מחוץ להקשר	___	**ד.** האם מנסים להפחיד או לדחוף לשתף מהר?
5. רגש ובהלה	___	**ה.** מי פרסם את ההודעה - יש שם ואתר רשמי?
6. הצלבה	___	**ו.** מתי קרה האירוע - אולי זו ידיעה ישנה?

5 חלק ה' – סדרו את 6 צעדי הבלש בסדר הנכון

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	שימת לב לרגש ובהלה בהודעה
☐	השוואת כותרת מול תוכן הכתבה
☐	בדיקת התמונה והקשרה
☐	הצלבת מידע מול מקורות אחרים
☐	בדיקת תאריך - מתי זה קרה
☐	בדיקת מקור - מי פרסם את ההודעה

6 חלק ו' – כתיבה ומחשבה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. קיבלתם הודעה שמעוררת בכם פחד גדול ומבקשת לשתף מיד. תארו שלושה צעדים שתעשו לפני שאתם משתפים

2. הסבירו במילים שלכם למה דעה שלא מסכימים איתה אינה בהכרח פייק ניוז

כרטיס יציאה

מהם שניים מתוך 6 צעדי הבלש?

למה רגש חזק בהודעה הוא סימן אזהרה ולא סיבה לשתף מהר?

מה ההבדל בין דעה לפייק ניוז?

איך הרגשתי בשיעור? 😀 🙂 😐 ☹️